

ЗАЦВЕРДЖАНА
Пастанова
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь
07.08.2025 № 140

Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі»
для XI класа ўстаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы
агульнай сярэдняй адукацыі,
з беларускай мовай навучання і выхавання

(базавы ўзровень)

ГЛАВА 1 АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі» (далей – вучэбная праграма) прызначана для вывучэння вучэбнага прадмета на базавым узроўні ў XI класе ўстаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі.

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана на 68 гадзін (2 гадзіны на тыдзень, рэзервовы час – 1 гадзіна).

Педагагічны работнік мае права з улікам пазнавальных магчымасцяў вучняў змяніць колькасць вучэбных гадзін і паслядоўнасць вывучэння матэрыялу ў межах вучэбнага часу, прызначанага для засваення зместу вучэбных тэм. Рэзервовы час можа быць выкарыстаны для кантролю ведаў і ўменняў вучняў.

3. Мэта вывучэння вучэбнага прадмета «Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі» на базавым узроўні – навучанне, развіццё і выхаванне асобы вучня на аснове асэнсавання ім гістарычнага вопыту беларускай нацыі ў кантэксце гісторыі чалавецтва, фарміравання сістэмы гістарычных ведаў, традыцыйных каштоўнасцяў, гістарычнай памяці, нацыянальна-культурнай і грамадзянскай ідэнтычнасці, якія забяспечваюць эфектыўнае прымяненне гістарычных ведаў і ўменняў у вучэбна-пазнавальнай дзейнасці і ў сацыяльных практыках.

4. Задачы вывучэння вучэбнага прадмета «Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі» на базавым узроўні:

сістэматызацыя і абагульненне ведаў вучняў пра гісторыю Беларусі XIX – першай чвэрці XXI в. у кантэкстуальным адзінстве з асноўнымі тэндэнцыямі сусветнага грамадска-гістарычнага працэсу; асэнсаванне вучнямі гістарычнага працэсу, разуменне імі заканамернасцей, тэндэнцый гістарычнага развіцця і месца Беларусі ў гістарычным працэсе;

фарміраванне светапоглядных перакананняў і каштоўнасцей арыенціраў вучняў на аснове засваення імі гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі як часткі сусветнай спадчыны, фарміраванне гістарычнай памяці і нацыянальнай ідэнтычнасці, прыняцце і прытрымліванне ідэй грамадзянскай супольнасці, прававой і дэмакратычнай дзяржавы;

развіццё гістарычнага мыслення вучняў, удасканаленне агульнавучэбных і спецыяльных спосабаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці, неабходных для самастойнага пазнання гістарычнай рэчаіснасці, прымянення гістарычных ведаў у сучаснай сацыяльнай практыцы.

5. У працэсе засваення зместу вучэбнага матэрыялу рэкамендуецца выкарыстоўваць прадуктыўныя, часткова-пошукавыя (эўрыстычныя), праблемнага выкладу, даследчыя (практычныя) метады.

Рэкамендаваныя віды вучэбна-пазнавальнай дзейнасці: асэнсаванае ўзнаўленне тэарэтычнага і факталагічнага зместу вучэбнага матэрыялу, работа з рознымі крыніцамі гістарычнай інфармацыі; лакалізацыя гістарычных працэсаў, з’яў і падзей у часе і прасторы; перакадзіраванне вербальнай інфармацыі ў наглядна-вобразную і наадварот, іншыя.

Для адпрацоўкі прадугледжаных дадзенай вучэбнай праграмай відаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці рэкамендуецца выкарыстоўваць урокі-практыкумы.

Дадзеная вучэбная праграма прадугледжвае правядзенне ўрокаў «Наш край». Мэта дадзеных урокаў – пазнаёміць вучняў з асаблівасцямі гістарычнага развіцця свайго рэгіёна. Пры вывучэнні краязнаўчага матэрыялу рэкамендуецца выкарыстоўваць гісторыка-дакументальную хроніку «Памяць»; праводзіць экскурсіі ў музеі і іншыя ўстановы, арганізоўваць вучэбна-даследчую дзейнасць вучняў.

Выбар метадаў навучання і выхавання, відаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці вызначаецца педагагічным работнікам самастойна на аснове мэт і задач вывучэння пэўнай тэмы, сфармуляваных у дадзенай вучэбнай праграме патрабаванняў да вынікаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці вучняў, іх узроставых і індывідуальных асаблівасцей.

6. Чаканыя вынікі асваення дадзенай вучэбнай праграмы:

6.1. асобасныя вынікі навучання арыентаваны на фарміраванне жыццёвага вопыту, светапогляду, асобаснай і грамадзянскай пазіцыі, каштоўнасных арыентацый асобы. Асобасныя вынікі засваення зместу вучэбнай праграмы выяўляюцца ў тым, што вучань:

кіруецца ў сваіх паводзінах традыцыйнымі каштоўнасцямі, прынятымі ў сучасным беларускім грамадстве;

вызначаецца нацыянальнай самасвядомасцю, пачуццём патрыятызму; дэманструе сацыяльна актыўныя і адказныя паводзіны;

праяўляе гатоўнасць і здольнасць да ўзаемаразумення, дыялогу і супрацоўніцтва;

6.2. метапрадметныя вынікі навучання выяўляюцца ў тым, што вучань:

вызначае мэты свайго навучання, фармулюе суб’ектыўна новыя задачы ў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці;

самастойна арганізуе сваю дзейнасць, плануе ўласныя вучэбныя дасягненні;

ажыццяўляе пазнавальную вучэбную дзейнасць на аснове сфарміраваных агульнавучэбных навыкаў;

валодае лагічнымі аперацыямі параўнання, аналізу, сінтэзу, абагульнення, устанаўлення аналогій і прычынна-выніковых сувязей паміж фактамі і з’явамі, доказу і абвяржэння;

рацыянальна тлумачыць на аснове сфарміраваных ведаў і аналізу ўласнага вопыту з’явы і падзеі сучаснага жыцця;

крытычна ўспрымае інфармацыю, атрыманую з розных крыніц, пісьменна інтэрпрэтуе і выкарыстоўвае яе ў адукацыйных і агульнакультурных мэтах;

6.3. у адпаведнасці з прадметнымі вынікамі навучання вучням трэба засвойць тэарэтычныя веды, якія характарызуюць гістарычны працэс у цэлым і розныя бакі грамадскага развіцця; найбольш істотныя прычынна-выніковыя сувязі; асноўныя гістарычныя паняцці ў іх сістэме і ўзаемасувязі.

Прадметныя вынікі навучання прадстаўлены ў «Асноўных патрабаваннях да вынікаў вучэбнай дзейнасці вучняў» і сфармуляваны ў главе 2 дадзенай вучэбнай праграмы.

7. Змест навучання па вучэбным прадмеце «Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі» пабудаваны ў адпаведнасці з канцэнтрычным прынцыпам, што прадугледжвае засваенне зместу вучэбнага матэрыялу ў XI класе на праблемна-тэарэтычным узроўні.

ГЛАВА 2 ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў XI КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ (2 гадзіны на тыдзень, усяго 68 гадзін)

УВОДЗІНЫ (1 гадзіна)

Перыядызацыя сусветнай гісторыі і гісторыі Беларусі XIX – першай чвэрці XXI ст. Асноўныя тэндэнцыі развіцця свету ў XIX – першай чвэрці XXI ст. Асаблівасці гістарычнага развіцця Беларусі ў XIX – першай чвэрці XXI ст.

БЕЛАРУСЬ І СВЕТ У XIX – ПАЧАТКУ XX ст. (19 гадзін)

XIX стагоддзе ў гісторыі свету і Беларусі. Мадэрнізацыя і фарміраванне індустрыяльнага грамадства. Рэвалюцыі і рэформы. Век нацыяналізму і станаўлення новых дзяржаў. Наступствы напалеонаўскіх войнаў. Беларусь і Расія.

Прамысловая рэвалюцыя. Прамысловая рэвалюцыя: сутнасць і асноўныя этапы. Роля навукі ў развіцці прамысловасці. Эканамічны рост Еўропы. Індустрыялізацыя і ўрбанізацыя. Сацыяльныя наступствы прамысловай рэвалюцыі.

Рэвалюцыі і нацыянальныя рухі ў свеце. Фарміраванне новых ідэалогій. Рэвалюцыі і нацыянальныя рухі 1820-х гг. Рэвалюцыі 1830–1831 гг. Рэвалюцыі 1848–1849 гг. Узнікненне новых нацыянальных дзяржаў у Еўропе і Лацінскай Амерыцы.

Асаблівасці развіцця краін Захаду і Усходу ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Асноўныя формы буржуазнай дзяржавы: канстытуцыйная манархія, прэзідэнцкая і парламенцкая рэспубліка. Змена сацыяльнай структуры. Эканамічнае развіццё краін Захаду. Імперыялізм. Традыцыйнае ўсходняе грамадства ва ўмовах каланіяльнай экспансіі.

Расійская імперыя ў XIX – пачатку XX ст. Рэформы дзяржаўнага кіравання. Эвалюцыя дзяржаўнага ладу. Сацыяльна-эканамічнае развіццё. Грамадскія рухі. Руская праваслаўная царква і яе ўплыў.

Беларусь у складзе Расійскай імперыі ў пачатку XIX ст. Дзяржаўна-прававы статус беларускіх губерняў. Палітыка расійскіх уладаў на тэрыторыі Беларусі. Сацыяльная і этнаканфесійная структура, узровень адукацыі насельніцтва беларускіх губерняў.

Развіццё сельскай гаспадаркі Беларусі ў XIX – пачатку XX ст. Сельская гаспадарка ў першай палове XIX ст. Адмена прыгоннага права. Развіццё капіталізму ў сельскай гаспадарцы. Асаблівасці правядзення аграрных пераўтварэнняў на тэрыторыі Беларусі, вынікі і наступствы.

Беларусь на шляху да індустрыяльнага грамадства. Асаблівасці пераходу ад ручной вытворчасці да машынай ў прамысловасці. Манапалістычны капіталізм у Беларусі. Развіццё транспарту і гандлю. Фарміраванне нацыянальнага рынку. Урбанізацыя.

Сацыяльныя наступствы прамысловай рэвалюцыі ў Беларусі. Змена сацыяльнай структуры беларускага грамадства. Становішча сялян і рабочых. Працоўныя міграцыі. Перасяленчы рух.

Грамадска-палітычныя рухі ў Беларусі ў XIX ст. Праекты грамадска-палітычнага і культурнага развіцця беларускіх зямель. Нацыянальныя рухі: прычыны, мэты, характар, плыні. Польшкае пытанне і шляхецкія паўстанні. Уплыў расійскага грамадска-палітычнага руху.

Грамадска-палітычная барацьба ў Беларусі ў пачатку XX ст. Узнікненне палітычных партый. Рэвалюцыя 1905–1907 гг. у Расіі і на тэрыторыі Беларусі. Беларускі нацыянальна-культурны рух.

Ад беларускай народнасці да беларускай нацыі. Паняцце «нацыя». Умовы фарміравання беларускай нацыі. Развіццё навуковых ведаў пра Беларусь і беларускі народ. Фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці. Фарміраванне беларускай нацыянальнай ідэі.

Беларускае грамадства ў пачатку XX ст. Дэмаграфічная сітуацыя ў Беларусі. Сацыяльны, нацыянальны і канфесійны склад насельніцтва. Адукацыйны ўзровень насельніцтва. Фарміраванне інтэлектуальнай эліты.

Развіццё культуры ў Беларусі ў XIX – пачатку XX ст. Асноўныя тэндэнцыі ў развіцці навукі, тэхнікі, культуры ў XIX ст. Польскі і расійскі ўплыў на развіццё культуры Беларусі ў XIX ст. Станаўленне новай беларускай літаратуры і літаратурнай мовы. Адукацыя і навука. Развіццё мастацтва.

Першая сусветная вайна як рубажны перыяд сусветнай гісторыі. Прычыны і характар Першай сусветнай вайны. Асноўныя ўдзельнікі і іх мэты. Тэатры ваенных дзеянняў. Новае аблічча вайны. Геапалітычныя наступствы Першай сусветнай вайны.

Беларусь у гады Першай сусветнай вайны. Ваенныя дзеянні на тэрыторыі Беларусі. Насельніцтва Беларусі ў гады Першай сусветнай вайны. Рабочы і сялянскі рух. Беларускі нацыянальны рух. Брэсцкі мірны дагавор. Наступствы Першай сусветнай вайны для Беларусі.

Урок-практыкум.

Урок абагульнення.

Урок «Наш край».

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБнай ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Вучні павінны:

ведаць:

перыядызацыю сусветнай і гісторыі Беларусі XIX – першай чвэрці XXI ст.

вызначэнні паняццяў: глабалізацыя, індустрыяльнае грамадства, нацыянальны рух, манаполія, імперыялізм, рэкруцкая павіннасць, выкупныя плацжы, часоваабавязаныя сяляне, водруб, хутар, забастоўка, аўтаномія, заходнерусізм, нацыянальная самасвядомасць, нацыянальная ідэя, беларусазнаўства, сусветная вайна;

асноўныя працэсы палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага развіцця Беларусі ў XIX – пачатку XX ст.;

умець:

лакалізаваць у часе вывучаныя гістарычныя факты;

сінхранізаваць з’явы і працэсы, якія адбываліся ў гісторыі Беларусі і іншых рэгіёнах свету ў XIX – пачатку XX ст.;

лакалізаваць у прастору вывучаныя падзеі, з’явы, працэсы; выкарыстоўваць гістарычную карту як крыніцу інфармацыі аб гістарычных падзеях, з’явах, працэсах;

фармуляваць вызначэнні паняццяў на аснове выяўлення іх істотных прыкмет: глабалізацыя, індустрыяльнае грамадства, нацыянальны рух, манаполія, імперыялізм, рэкруцкая павіннасць, выкупныя плацжы, часоваабавязаныя сяляне, водруб, хутар, забастоўка, аўтаномія, заходнерусізм, нацыянальная самасвядомасць, нацыянальная ідэя,

беларусазнаўства, сусветная вайна, «амерыканскі» шлях развіцця капіталізму ў сельскай гаспадарцы, нацыяналізм, нацыя, «прускі» шлях развіцця капіталізму ў сельскай гаспадарцы; канкрэтызаваць іх прыкладамі вывучаных гістарычных фактаў (падзей, з’яў, працэсаў);

характарызаваць асаблівасці грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага развіцця беларускіх губерняў ў кантэксце сусветнай гісторыі ў XIX – пачатку XX ст. з апорай на розныя крыніцы інфармацыі;

усталяваць і тлумачыць прычынна-выніковыя сувязі: прычыны і наступствы прамысловай рэвалюцыі, прычыны і наступствы нацыянальных рухаў у XIX ст.; прычыны і наступствы адмены прыгоннага права; прычыны і наступствы сталыпінскай рэформы; прычыны і наступствы Першай сусветнай вайны

параўноўваць гістарычныя факты, звязаныя з развіццём Беларусі і іншых тэрыторый у XIX – пачатку XX ст. па самастойна выбраных крытэрыях; фармуляваць аргументаваныя высновы аб месцы Беларусі ў сусветнай гісторыі;

сістэматызаваць, класіфікаваць і абагульняць вывучаныя гістарычныя факты аб грамадска-палітычным, сацыяльна-эканамічным, культурным развіцці Беларусі ў XIX – пачатку XX ст. па самастойна вызначаных крытэрыях і фармуляваць на гэтай аснове аргументаваныя высновы;

прэзентаваць паведамленні аб грамадска-палітычным сацыяльна-эканамічным, культурным развіцці Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі, аб дзейнасці гістарычных асоб у XIX – пачатку XX ст., падрыхтаваныя з выкарыстаннем розных крыніц інфармацыі (даведнікаў, энцыклапедый, інтэрнэту);

фармуляваць уласныя ацэначныя меркаванні па пытаннях грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага развіцця Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі ў XIX – пачатку XX ст.;

усталяваць унутрыпрадметныя і міжпрадметныя сувязі ў працэсе вырашэння вучэбных задач;

перакладаць вербальную інфармацыю ў наглядна-вобразную і наадварот;

адрозніваць гістарычны факт ад яго інтэрпрэтацыі.

Прымяняць засвоеныя веды і ўменні для:

тлумачэння гістарычнага кантэксту пры чытанні мастацкай літаратуры, праглядзе фільмаў, наведванні музеяў;

аналізу сучаснай сацыяльнай інфармацыі, прадстаўленай у сродках масавай інфармацыі;

вызначэння ўласнай пазіцыі ў адносінах да гістарычных падзей, з’яў, працэсаў;

рашэння вучэбных і практычных задач, якія патрабуюць інтэграцыі ведаў з розных вучэбных прадметаў;

выканання творчых заданняў, праектаў, вучэбна-даследчых работ і тлумачэння іх вынікаў;

свядомых паводзін як прадстаўніка грамадзянскай, этнакультурнай супольнасці, грамадзяніна Рэспублікі Беларусь.

БЕЛАРУСЬ І СВЕТ У 1917–1945 гг. (19 гадзін)

Тэндэнцыі гістарычнага развіцця ў 1917–1945 гг. Найноўшая гісторыя: перыядызацыя і змест. Версальска-Вашынгтонская сістэма міжнародных адносін. Геапалітычнае значэнне стварэння Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік (далей – СССР). Нацыяналізм і мілітарызм у Еўропе і свеце. Краіны Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў міжваенны перыяд.

Беларусь у Лютаўскай і Кастрычніцкай рэвалюцыях 1917 г. Лютаўская і Кастрычніцкая рэвалюцыі ў Расіі. Падзеі Лютаўскай рэвалюцыі ў Беларусі. Уплыў рэвалюцыі на ўздым беларускага нацыянальнага руху. Падзеі Кастрычніцкай рэвалюцыі на тэрыторыі Беларусі. Усебеларускі з'езд.

Краіны Захаду ў міжваенны перыяд. Асноўныя этапы развіцця краін Захаду ў міжваенны перыяд. Змены на палітычнай карце Еўропы пасля Першай сусветнай вайны. Пасляваенны крызіс. Эканамічны ўздым у сярэдзіне – другой палове 1920-х гг. Сусветны эканамічны крызіс і яго наступствы.

Краіны Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў міжваенны перыяд. Тэрытарыяльны перадел свету пасля Першай сусветнай вайны. Нацыянальна-вызваленчыя рухі і іх ідэалогіі. Асаблівасці развіцця краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі.

Савецкае дзяржаўнае будаўніцтва ў 1917–1939 гг. Грамадзянская вайна: асноўныя этапы, удзельнікі і іх мэты, наступствы. Першыя сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні савецкай улады. Савецкая мадэрнізацыя. Утварэнне СССР. Асноўныя рысы савецкай палітычнай сістэмы. Вынікі палітычнай і эканамічнай трансфармацыі.

Нацыянальна-дзяржаўнае будаўніцтва ў Беларусі. Гістарычныя ўмовы стварэння беларускай дзяржавы. Утварэнне Сацыялістычнай Савецкай Рэспублікі Беларусі (далей – ССРБ). Польшка-савецкая вайна 1919–1920 гг. Рыжскі мірны дагавор. Удзел ССРБ ва ўтварэнні СССР. Фарміраванне тэрыторыі Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі (далей – БССР).

Сацыяльна-эканамічнае развіццё БССР у 1920–1930-я гг. Новая эканамічная палітыка і савецкая мадэрнізацыя ў БССР. Рэалізацыя нацыянальнай палітыкі. Вынікі сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў.

Заходняя Беларусь у 1921–1939 гг. Тэрыторыя, насельніцтва. Аграрна-сыравінны характар эканомікі Заходняй Беларусі ў складзе Польшчы. Нацыянальная і канфесійная палітыка польскіх уладаў. Паланізацыя. Нацыянальна-вызваленчы, сялянскі і рабочы рух. Стан беларускай культуры.

Развіццё культуры Савецкай Беларусі ў міжваенны перыяд. Палітыка Савецкай дзяржавы ў галіне культуры. Адукацыя ў Савецкай Беларусі. Станаўленне беларускай навукі. Дасягненні ў развіцці беларускай мовы і літаратуры, драматургіі, музыкі, тэатра і кіно. Тэндэнцыі ў развіцці беларускага мастацтва.

Міжнароднае становішча напярэдадні Другой сусветнай вайны. Агрэсіўная палітыка Германіі, Італіі і Японіі ў 1930-я гады. Палітыка прымірэння агрэсара. Мюнхенскі дагавор і яго роля ў развязванні вайны. Дзейнасць СССР у кантэксце геапалітычнай сітуацыі ў свеце.

Другая сусветная вайна. Асноўныя ўдзельнікі і іх геапалітычныя мэты. Перыядызацыя Другой сусветнай вайны. Уз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР. Асноўныя тэатры ваенных дзеянняў. Рух супраціву. Дзейнасць антыгітлераўскай кааліцыі: дасягненні і праблемы. Наступствы Другой сусветнай вайны.

Вялікая Айчынная вайна (2 гадзіны). Плары нацысцкай Германіі адносна СССР. Характар вайны. Арганізацыя кіравання Савецкай дзяржавай у ваенных умовах. Добраахвотная самамабілізацыя грамадства. Стаўленне Савецкай дзяржавы да Рускай праваслаўнай царквы. Асноўныя падзеі Вялікай Айчынай вайны. Палітыка германскіх уладаў на акупіраваных тэрыторыях. Партызанскі і падпольны рух. Вытокі духоўнай стойкасці савецкага народа. Цана Перамогі. Роля Савецкага Саюза ў Вялікай Перамозе.

Беларусь у Вялікай Айчынай вайне (2 гадзіны). Абарончыя баі на тэрыторыі БССР і іх значэнне. Насельніцтва Беларусі ва ўмовах акупацыі. Генацыд беларускага народа. Эканамічная эксплуатацыя акупіраваных тэрыторый. Калабарацыянізм: прычыны і формы. Масавая барацьба супраць нацысцкіх захопнікаў. Партызанскі і падпольны рух на тэрыторыі Беларусі. Захаванне беларускай дзяржаўнасці ў гады вайны. Вызваленне Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Аперацыя «Баграціён». Уклад беларускага народа ў Перамогу над нацысцкай Германіяй і мілітарысцкай Японіяй. Наступствы вайны для Беларусі.

Урок-практыкум.

Урок абагульнення.

Урок «Наш край».

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Вучні павінны:

ведаць:

этапы станаўлення беларускай нацыянальнай дзяржаўнасці;
перыядызацыю гісторыі Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай войнаў;

вызначэнні паняццяў: аўтарытарны рэжым, Версальска-Вашынгтонская сістэма міжнародных адносін, нацызм, мілітарызм, метады сацыялістычнага рэалізму;

асноўныя працэсы палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця Беларусі ў 1917–1945 гг.;

асноўныя падзеі Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай войнаў;
сімвалы і месцы памяці беларускага народа аб Вялікай Айчыннай вайне;

умець:

лакалізаваць у часе вывучаныя гістарычныя факты;
сінхранізаваць з’явы і працэсы, якія адбываліся ў гісторыі Беларусі і іншых рэгіёнах свету ў 1917–1945 гг.;

лакалізаваць у прастору вывучаныя падзеі, з’явы, працэсы;
выкарыстоўваць гістарычную карту як крыніцу інфармацыі аб гістарычных падзеях, з’явах, працэсах;

фармуляваць вызначэнні паняццяў на аснове выяўлення іх істотных прыкмет: аўтарытарны рэжым, Версальска-Вашынгтонская сістэма міжнародных адносін, нацызм, мілітарызм, метады сацыялістычнага рэалізму, генацыд, калабарацыянізм, калектывізацыя сельскай гаспадаркі, індустрыялізацыя, культурная рэвалюцыя; канкрэтызаваць іх прыкладамі вывучаных гістарычных фактаў (падзей, з’яў, працэсаў);

характарызаваць асаблівасці грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага развіцця Беларусі ў 1917–1945 гг. ў кантэксце сусветнай гісторыі з апорай на розныя крыніцы інфармацыі;

усталяваць і тлумачыць прычынна-выніковыя сувязі: прычыны і наступствы Лютаўскай і Кастрычніцкай рэвалюцый 1917 г.; прычыны і наступствы ўз’яднання Заходняй Беларусі з БССР; прычыны і наступствы Вялікай Айчыннай вайны;

параўноўваць гістарычныя факты, звязаныя з развіццём Беларусі і іншых тэрыторый у 1917–1945 гг. па самастойна выбраных крытэрыях;
фармуляваць аргументаваныя высновы аб месцы Беларусі ў сусветнай гісторыі;

сістэматызаваць, класіфікаваць і абагульняць вывучаныя гістарычныя факты аб грамадска-палітычным, сацыяльна-эканамічным, культурным

развіцці Беларусі ў 1917–1945 гг. па самастойна вызначаных крытэрыях і фармуляваць на гэтай аснове аргументаваныя высновы;

прэзентаваць паведамленні аб грамадска-палітычным сацыяльна-эканамічным, культурным развіцці Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі, аб дзейнасці гістарычных асоб у 1917–1945 гг., падрыхтаваныя з выкарыстаннем розных крыніц інфармацыі (даведнікаў, энцыклапедый, інтэрнэту);

фармуляваць уласныя ацэначныя меркаванні па пытаннях грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага развіцця Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі ў 1917–1945 гг.;

устааўліваць унутрыпрадметныя і міжпрадметныя сувязі ў працэсе вырашэння вучэбных задач;

перакладаць вербальную інфармацыю ў наглядна-вобразную і наадварот;

адрозніваць гістарычны факт ад яго інтэрпрэтацыі.

Прымяняць засвоеныя веды і ўменні для:

тлумачэння гістарычнага кантэксту пры чытанні мастацкай літаратуры, праглядзе фільмаў, наведванні музеяў;

аналізу сучаснай сацыяльнай інфармацыі, прадстаўленай у сродках масавай інфармацыі;

вызначэння ўласнай пазіцыі ў адносінах да гістарычных падзей, з’яў, працэсаў;

рашэння вучэбных і практычных задач, якія патрабуюць інтэграцыі ведаў з розных вучэбных прадметаў;

выканання творчых заданняў, праектаў, вучэбна-даследчых работ і тлумачэння іх вынікаў;

свядомых паводзін як прадстаўніка грамадзянскай, этнакультурнай супольнасці, грамадзяніна Рэспублікі Беларусь.

БЕЛАРУСЬ І СВЕТ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ 40-Х ГАДОЎ – ПАЧАТКУ 90-Х ГАДОЎ XX ст. (10 гадзін)

Свет у другой палове 40-х гадоў – пачатку 90-х гадоў XX ст. Ялцінска-Патсдамская сістэма міжнародных адносін. Фарміраванне двухполюснага свету. Крушэнне каланіяльнай сістэмы.

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя і фарміраванне постіндустрыяльнага грамадства. Навукова-тэхнічны прагрэс. Навукова-тэхнічная рэвалюцыя (далей – НТР): сутнасць і яе напрамкі. Інфармацыйная рэвалюцыя як складнік НТР і яе ўплыў на развіццё грамадства. НТР і глабалізацыя. Наступствы НТР.

Краіны Захаду, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі. Паняцце «заходні свет». Палітычная сістэма краін Захаду. Эканамічная сістэма краін Захаду. «Дзяржава дабрабыту». Еўраінтэграцыя. Дэкаланізацыя і яе асноўныя этапы. Шляхі развіцця краін, якія вызваліліся. Асаблівасці іх палітычнага і эканамічнага развіцця.

СССР у пасляваенны перыяд (1945–1991 гг.) Палітычная сістэма. Узаемаадносіны ўлады і грамадства: асноўныя этапы развіцця. Маральныя нормы і маральныя каштоўнасці савецкага чалавека. Дасягненні і праблемы савецкай сацыяльнай палітыкі і эканомікі. Асноўныя тэндэнцыі развіцця савецкай культуры.

Грамадска-палітычнае развіццё БССР у другой палове 1940-х – 1991 гг. Асноўныя тэндэнцыі палітычнага развіцця БССР пасля Вялікай Айчыннай вайны. Умацаванне беларускай дзяржаўнасці. Дзейнасць Саветаў і грамадскіх арганізацый. Стаўленне да царквы. Рашэнне нацыянальнага пытання.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё БССР у другой палове 1940-х – 1991 гг. Подзвіг беларускага народа па аднаўленні эканомікі. Асноўныя этапы развіцця і структура эканомікі. Сацыяльнае развіццё. БССР у народна-гаспадарчым комплексе Савецкага Саюза.

Навука, культура, адукацыя ў БССР. Развіццё культуры і мастацтва ў другой палове 1940-х – 1991 гг. Дасягненні ў галіне навукі. Развіццё адукацыі.

Урок-практыкум.

Урок абагульнення.

Урок «Наш край».

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБнай ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Вучні павінны:

ведаць:

вызначэнні паняццяў: інтэнсіўны шлях развіцця эканомікі, інфармацыйная рэвалюцыя, навукова-тэхнічны прагрэс, навукова-тэхнічная рэвалюцыя, постіндустрыяльнае (інфармацыйнае) грамадства, экстэнсіўны шлях развіцця эканомікі;

асноўныя працэсы палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця Беларусі ў другой палове 40-х – пачатку 90-х гг. XX ст.;

умець:

лакалізаваць у часе вывучання гістарычныя факты;

сінхранізаваць з'явы і працэсы, якія адбываліся ў гісторыі Беларусі і іншых рэгіёнах свету ў другой палове 40-х – пачатку 90-х гг. XX ст.;

лакалізаваць у прасторы вывучаныя падзеі, з'явы, працэсы; выкарыстоўваць гістарычную карту як крыніцу інфармацыі аб гістарычных падзеях, з'явах, працэсах;

фармуляваць вызначэнні паняццяў на аснове выяўлення іх істотных прыкмет: інтэнсіўны шлях развіцця эканомікі, інфармацыйная рэвалюцыя, навукова-тэхнічны прагрэс, навукова-тэхнічная рэвалюцыя, постіндустрыяльнае (інфармацыйнае) грамадства, экстэнсіўны шлях развіцця эканомікі; канкрэтызаваць іх прыкладамі вывучаных гістарычных фактаў (падзей, з'яў, працэсаў);

характарызаваць асаблівасці грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага развіцця Беларусі ў другой палове 40-х – пачатку 90-х гг. XX ст. у кантэксце сусветнай гісторыі з апорай на розныя крыніцы інфармацыі;

усталяваць і тлумачыць прычынна-выніковыя сувязі: прычыны і наступствы навукова-тэхнічнай рэвалюцыі; прычыны і наступствы глабалізацыі; прычыны і наступствы дэкаланізацыі;

параўноўваць гістарычныя факты, звязаныя з развіццём Беларусі і іншых тэрыторый у другой палове 40-х – пачатку 90-х гг. XX ст. па самастойна выбраных крытэрыях; фармуляваць аргументаваныя высновы аб месцы Беларусі ў сусветнай гісторыі;

сістэматызаваць, класіфікаваць і абагульняць вывучаныя гістарычныя факты аб грамадска-палітычным, сацыяльна-эканамічным, культурным развіцці Беларусі ў другой палове 40-х – пачатку 90-х гг. XX ст. па самастойна вызначаных крытэрыях і фармуляваць на гэтай аснове аргументаваныя высновы;

прэзентаваць паведамленні аб грамадска-палітычным сацыяльна-эканамічным, культурным развіцці Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі, аб дзейнасці гістарычных асоб у другой палове 40-х – пачатку 90-х гг. XX ст., падрыхтаваныя з выкарыстаннем розных крыніц інфармацыі (даведнікаў, энцыклапедый, інтэрнэту);

фармуляваць уласныя ацэначныя меркаванні па пытаннях грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага развіцця Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі ў другой палове 40-х – пачатку 90-х гг. XX ст.;

усталяваць унутрыпрадметныя і міжпрадметныя сувязі ў працэсе вырашэння вучэбных задач;

перакладаць вербальную інфармацыю ў наглядна-вобразную і наадварот;

тэкставую інфармацыю ў знакава-сімвальную і наадварот;

адрозніваць гістарычны факт ад яго інтэрпрэтацыі.

Прымяняць засвоеныя веды і ўменні для:

тлумачэння гістарычнага кантэксту пры чытанні мастацкай літаратуры, праглядзе фільмаў, наведванні музеяў;

аналізу сучаснай сацыяльнай інфармацыі, прадстаўленай у сродках масавай інфармацыі;

вызначэння ўласнай пазіцыі ў адносінах да гістарычных падзей, з'яў, працэсаў;

рашэння вучэбных і практычных задач, якія патрабуюць інтэграцыі ведаў з розных вучэбных прадметаў;

выканання творчых заданняў, праектаў, вучэбна-даследчых работ і тлумачэння іх вынікаў;

свядомых паводзін як прадстаўніка грамадзянскай, этнакультурнай супольнасці, грамадзяніна Рэспублікі Беларусь.

РЭСПУБЛІКА БЕЛАРУСЬ І СВЕТ У КАНЦЫ XX – ПЕРШАЙ ЧВЭРЦІ XXI ст. (16 гадзін)

Свет у канцы XX – першай чвэрці XXI ст. Геапалітычныя наступствы распаду СССР. Глобалізацыя. Постіндустрыяльнае грамадства. Ад аднапалярнасці да шматпалярнага свету. «Каляровыя рэвалюцыі».

Краіны Захаду, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі. Сучасная палітычная сістэма краін Захаду. Эканамічная сістэма краін Захаду на сучасным этапе. Крызіс «дзяржавы дабрабыту». Сучасныя праблемы еўраінтэграцыі. Праблемы незалежнага развіцця і мадэрнізацыі краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі. Неакаланіялізм. Краіны глабальнага Поўдня і іх роля ў сучасным свеце.

Расійская Федэрацыя. Распад СССР. Дзяржаўна-палітычнае развіццё Расійскай Федэрацыі. Сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні ў Расійскай Федэрацыі. Расійская Федэрацыя на міжнароднай арэне.

Рэспубліка Беларусь у першай палове 1990-х гг. Абвяшчэнне дзяржаўнага суверэнітэту. Грамадска-палітычны і сацыяльна-эканамічны крызіс. Прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Структура і функцыі органаў улады. Прэзідэнцкія выбары 1994 г.

Прэзідэнцкая рэспубліка – гістарычны выбар беларускага народа (2 гадзіны). Рэферэндум 1995 г. Гістарычнае значэнне рэферэндуму 1996 г. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь: месца і роля ў сістэме дзяржаўнага кіравання. Паўнамоцтвы, функцыі і дзейнасць. Рэферэндумы 2004, 2022 гг. Усебеларускі народны сход.

Эканамічнае развіццё сучаснай Беларусі. Беларуская мадэль эканамічнага развіцця. Стратэгічныя напрамкі развіцця эканомікі. Найбольш важныя эканамічныя дасягненні Рэспублікі Беларусь у 1994–2025 гг. Выклікі і пагрозы эканамічнай бяспекі.

Сацыяльная палітыка ў сучаснай Беларусі. Рэспубліка Беларусь – сацыяльна арыентаваная дзяржава. Палітыка дзяржавы ў галіне адукацыі і

аховы здароўя. Дзяржаўная падтрымка інстытута сям'і. Рынак працы. Асновы маладзёжнай палітыкі.

Сучаснае беларускае грамадства. Міжнацыянальныя адносіны. Канфесійная палітыка дзяржавы. Каштоўнасныя арыентацыі. Гістарычная палітыка Рэспублікі Беларусь. Палітычныя партыі і грамадскія арганізацыі ў сучаснай Беларусі.

Рэспубліка Беларусь у свеце. Геапалітычнае становішча. Шматвектарны характар знешняй палітыкі. Удзел у інтэграцыйных працэсах (Саюзная дзяржава Беларусі і Расіі, Садружнасць Незалежных Дзяржаў, Еўразійскі эканамічны саюз, Арганізацыя Дагавора аб калектыўнай бяспецы, Шанхайская арганізацыя супрацоўніцтва, БРІКС). Дзейнасць у міжнародных арганізацыях.

Саюзная дзяржава Беларусі і Расіі. Асноўныя этапы станаўлення міждзяржаўных адносін Беларусі і Расіі пасля распаду СССР. Фарміраванне адзінай эканамічнай, сацыяльнай і тэхналагічнай прасторы. Узаемадзеянне ў сферы знешняй палітыкі і бяспекі. Рэгіянальнае супрацоўніцтва.

Культура сучаснай Беларусі. Прыярытэтныя напрамкі развіцця навукі. Інавацыйнае і навукова-тэхналагічнае развіццё. Дзяржаўная палітыка ў галіне культуры. Захаванне гісторыка-культурнай спадчыны. Спартыўныя дасягненні.

Урок-практыкум.

Урок абагульнення.

Урок «Наш край».

Заклучэнне. Свет у першай чвэрці XXI ст. Праблемы сучаснага свету. Глобалізацыя і яе наступствы. Ачагі канфліктаў і супрацьстаяння ў свеце. Фарміраванне «новага сусветнага парадку». Сучасныя выклікі і магчымасці для Беларусі. Гістарычная памяць як фактар кансалідацыі беларускага грамадства.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Вучні павінны:

ведаць:

этапы станаўлення дзяржаўнага суверэнітэту Рэспублікі Беларусь
вызначэнні паняццяў: неакаланіялізм, «каляровыя рэвалюцыі»,
рэферэндум, дзяржаўны суверэнітэт, Канстытуцыя, прэзідэнцкая
рэспубліка, сацыяльна арыентаваная эканоміка, грамадзянская
супольнасць;

асноўныя працэсы палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага
развіцця Беларусі ў 1991 г. – першай чвэрці XXI ст.;

умець:

лакалізаваць у часе вывучаныя гістарычныя факты;

сінхранізаваць з'явы і працэсы, якія адбываліся ў гісторыі Беларусі і іншых рэгіёнах свету ў 1991 г. – першай чвэрці XXI ст.;

лакалізаваць у прасторы вывучаныя падзеі, з'явы, працэсы; выкарыстоўваць гістарычную карту як крыніцу інфармацыі аб гістарычных падзеях, з'явах, працэсах;

фармуляваць вызначэнні паняццяў на аснове выяўлення іх істотных прыкмет: неакаланіялізм, «каляровыя рэвалюцыі», рэферэндум, дзяржаўны суверэнітэт, Канстытуцыя, прэзідэнцкая рэспубліка, сацыяльна арыентаваная эканоміка, грамадзянская супольнасць; канкрэтызаваць іх прыкладамі вывучаных гістарычных фактаў (падзей, з'яў, працэсаў);

характарызаваць асаблівасці грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага развіцця Беларусі ў 1991 г. – першай чвэрці XXI ст. у кантэксце сусветнай гісторыі з апорай на розныя крыніцы інфармацыі;

устаанаўліваць і тлумачыць прычынна-выніковыя сувязі: прычыны і наступствы «каляровых рэвалюцый»;

параўноўваць гістарычныя факты, звязаныя з развіццём Беларусі і іншых тэрыторый у 1991 г. – першай чвэрці XXI ст. па самастойна выбраных крытэрыях; фармуляваць аргументаваныя высновы аб месцы Беларусі ў сусветнай гісторыі;

сістэматызаваць, класіфікаваць і абагульняць вывучаныя гістарычныя факты аб грамадска-палітычным, сацыяльна-эканамічным, культурным развіцці Беларусі ў 1991 г. – першай чвэрці XXI ст. па самастойна вызначаных крытэрыях і фармуляваць на гэтай аснове аргументаваныя высновы;

прэзентаваць паведамленні аб грамадска-палітычным сацыяльна-эканамічным, культурным развіцці Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі, аб дзейнасці гістарычных асоб у 1991 г. – першай чвэрці XXI ст., падрыхтаваныя з выкарыстаннем розных крыніц інфармацыі (даведнікаў, энцыклапедый, інтэрнэту);

фармуляваць уласныя ацэначныя меркаванні па пытаннях грамадска-палітычнага, сацыяльна-эканамічнага, культурнага развіцця Беларусі ў кантэксце сусветнай гісторыі ў 1991 г. – першай чвэрці XXI ст.;

устаанаўліваць унутрыпрадметныя і міжпрадметныя сувязі ў працэсе вырашэння вучэбных задач;

перакладаць вербальную інфармацыю ў наглядна-вобразную і наадварот;

адрозніваць гістарычны факт ад яго інтэрпрэтацыі.

Прымяняць засвоеныя веды і ўменні для:

тлумачэння гістарычнага кантэксту пры чытанні мастацкай літаратуры, праглядзе фільмаў, наведванні музеяў;

аналізу сучаснай сацыяльнай інфармацыі, прадстаўленай у сродках масавай інфармацыі;

вызначэння ўласнай пазіцыі ў адносінах да гістарычных падзей, з'яў, працэсаў;

рашэння вучэбных і практычных задач, якія патрабуюць інтэграцыі ведаў з розных вучэбных прадметаў;

выканання творчых заданняў, праектаў, вучэбна-даследчых работ і тлумачэння іх вынікаў;

свядомых паводзін як прадстаўніка грамадзянскай, этнакультурнай супольнасці, грамадзяніна Рэспублікі Беларусь.

Выніковае абагульненне (2 гадзіны).